

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії**

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЯПОНСЬКИХ ДІАЛЕКТІВ У МАНЗІ
ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ В УКРАЇНОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату,
освітньої програми
**«Японська мова і література та переклад,
англійська мова»,**
спеціальність – 035.069 «Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша - японська
Софія Володимирівна АКУЛОВА
Науковий керівник:
асист. Вікторія ФІЛОНОВА

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
протокол №16 від «28» травня 2025 року
завідувач кафедри ____
д.філол.н, доц. Наталя ІСАЄВА

КИЇВ
2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1: Теоретичні засади вивчення японських діалектів	5
1.1 Основні лінгвістичні поняття, пов'язані з діалектами: термінологічна база.....	5
1.2 Історико-географічні чинники формування японських діалектів та їх сучасна класифікація.....	8
1.3 Японські діалекти як елемент культурної ідентичності та носій соціокультурної інформації.....	13
РОЗДІЛ 2: Аналіз діалектів в японських мангах: лінгвістичний та перекладознавчий аспекти.....	16
2.1 Відтворення діалекту Хаката в манзі.....	16
2.2 Відтворення діалекту Хірошіма в манзі.....	20
2.3 Відтворення діалекту Івате в манзі.....	22
2.4 Відтворення діалекту Хоккайдо в манзі.....	26
2.5 Відтворення діалекту Окінава в манзі.....	32
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Актуальність нашої теми полягає в зростанні популярності манги в усьому світі, а також академічному інтересі до того, як мова функціонує в цьому унікальному виді візуальної літератури. Одним з найскладніших аспектів манги є використання в ній діалектів, які мають багато функцій в сюжеті. Переклад цих діалектних особливостей створює труднощі при трансформаціях на інші мови, тому необхідно досліджувати методи перекладу подібних історій, щоб бути готовими до виникнення різних можливих непростих ситуацій в ході роботи.

Метою дослідження є аналіз особливостей використання діалектів у японських мангах та визначення того, як їх можна ефективно та творчо передати в українській мові. Це включає визначення функцій діалектів в оригінальних текстах та оцінку різних підходів їх відтворення в перекладі.

Завданнями дослідження є визначення основних понять, пов'язаних з діалектами для успішного опрацювання знайдених матеріалів і створення власного дослідження на основі достовірної інформації; аналіз ролі діалектів в обраних мангах, як вони впливають на сюжет і атмосферу твору; пошук і порівняння різних стратегій перекладу для найбільш точної передачі історії для україномовного читача.

Предметом цього дослідження є лінгвістична роль діалектів Хаката, Хірошіма, Івате, Хоккайдо і Окінава у манзі, методи та стратегії перекладу цих діалектних елементів українською мовою, а також потенційний вплив цих перекладів на сприйняття читачами персонажів та культурного контексту.

Об'єктами стали наступні манги: 1) 博多のとんこつら面; 2) 博多弁の女の子はかわいいと思いませんか?; 3) じけんじゃけん!; 4) ハヤチネ; 5) 道産子ギャルはなまらめんこい; 6) 沖縄で好きになった子が方言すぎてツラすぎる.

В цій роботі будуть застосовані наступні **методи** дослідження: 1) систематизація знайденого матеріалу; 2) описовий аналіз; 3) порівняльний аналіз між мовою оригіналу та мовою перекладу, щоб упевнитися в стратегіях перекладу; 4) лінгвістичний аналіз для детального розуміння обраної теми

дослідження; 5) адаптація лінгвістичних особливостей з однієї мови на іншу; 6) лінгвостилістичний аналіз для дослідження ролі діалектів в образах і сюжетах творів; 7) дестрибутивний аналіз для визначення сполучуваності мовних одиниць в репліках героїв.

Очікується, що результати зроблять вклад в практичні поради перекладачам, які працюють з регіонально насиченими текстами, передаючи їх красу та автентичність українським читачам. Також ми сподіваємося, що це дослідження буде слугувати гарним ознайомленням з теоретичною базою головних понять, пов'язаних з діалектами та успішним прикладом відтворення різних перекладацьких стратегій для передачі регіональних мовних особливостей в манзі.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади вивчення японських діалектів

1.1 Основні лінгвістичні поняття, пов'язані з діалектами: термінологічна база

Щоб провести ретельний аналіз теми цієї роботи, перш за все важливо розпочати це дослідження з визначення поняття “діалект”, бо воно є ключовим в подальшому аналізі. Далі буде наведено визначення цього поняття в українській і японській мовах.

За визначенням тлумачного словника української мови, діалект - це місцевий різновид мови, говірка. Для того щоб більш детально розглянути це поняття звернемось до “Нарисів з діалектології української мови”. В цій роботі зазначено, що мова певної території, будучи виявом загальнонародної мови, може мати або тільки окремі відмінності, або й більш чи менш виразну систему цих відмінностей: місцеві особливості фонетичних рис, лексичного складу і граматичної будови. Сукупність цих місцевих особливостей мови широких мас певної території і визначає діалект (говір). [Жилко 1995, с. 3].

За визначенням з тлумачного словника японської мови, 「広辞苑」, діалект, японською 方言 (hōgen) - це мова, яка використовується лише в певному регіоні, на відміну від стандартної мови. [17]

Також доповнимо це визначення інформацією зі статті 「ことばの地域差—方言は今—」, автора Харумі Міцуї, опублікованої на сайті Національного інституту японської мови. За цим дослідженням, поняття “діалект” можна використовувати для позначення слова, яке є унікальним для певного регіону. Однак жодна мова не складається лише з унікальних слів, вона має багато інших аспектів, таких, як акцент, інтонація, граматики та експресія. Уся мова регіону, яка включає всі ці аспекти, також вважається діалектом. [40]

Порівнюючи ці поняття в обох мовах, можна дійти висновку, що пояснення збігаються в багатьох аспектах, що свідчить про схожий підхід дослідження і розуміння цієї теми.

Деякі дослідники задаються питанням, чи вважати діалекти окремими мовами, чи сприймати їх, як частину існуючої домінуючої мови країни. Щоб відповісти на це питання, наведу визначення поняттю “мова”. Мова - це система звукових і графічних знаків, що виникла на певному рівні розвитку людства і продовжує розвиватися разом з ним.

Враховуючи це, можна побачити, що поняття “мова” є загальним, тоді, як “діалект” є різновидом мови, і його основою все одно є загальнодержавна мова певної країни.

Діалект є частиною мови, який має регіональні особливості, але він не утворює нову мову. В чому ж ще полягає різниця між цими двома поняттями? Основна ідея в тому, що мова відноситься до системи спілкування з власною унікальною граматиною і лексикою, має чітку культурну і національну ідентичність; тоді, як діалект є варіантом мови, якою розмовляють у певному регіоні чи соціальній групі, що відрізняється в основному вимовою, лексикою та граматиною, але все ще є зрозумілим з домінуючою мовою в цьому регіоні і має спільну основу з нею. Мова використовується цілою нацією, а діалект меншістю людей цієї нації через те, що ним розмовляють лише жителі певних регіонів.

Також однією з відмінностей цих понять є те, що мова має стандартну письмову форму, тоді як діалекти використовуються переважно в усній формі. Мови часто мають граматичні і лексичні стандарти та велику кількість літератури. З іншого боку діалекти, на яких зазвичай більше говорять, ніж пишуть. Якщо їх і використовують на письмі, то не в офіційних чи національних документах.

Розкриваючи тему діалектів, не можна ігнорувати таке поняття, як “акцент”. Деякі люди плутають ці поняття і думають, що “акцент” і “діалект” це одне і те саме, але подібні твердження помилкові. Тоді як “діалект” — це мовна система, яка використовується в певному регіоні, “акцент” стосується відмінностей тільки в інтонації та вимові в певному регіоні. [16]

Через те, що відмінності стосуються лише вимови та інтонації, а не граматики і лексики, то спілкування часто не ускладнюється, навіть за наявності у мовця акценту.

Аналізуючи діалекти в японській мові, важливо також звернути увагу на поняття 方言 (hōgen) і 弁 (ben), обидва поняття означають “діалект”, але використовуються в різних ситуаціях і мають невеликі відмінності між собою. [21]

Проаналізуємо поняття 方言, це академічний і офіційний термін, що означає мовну систему, яка відрізняється від стандартної японської мови у вимові, лексиці та граматиці. Цей термін більш узагальнений, його також можуть використовувати для позначення групи діалектів певного регіону. Наприклад: 東北方言 - діалект Тохоку. Це офіційний термін, що позначає всі діалекти регіону Тохоку.

Тепер розглянемо поняття 弁, цей термін позначає мовну систему, що використовується в межах ще більш вузької території, конкретного міста чи району. Наприклад: 秋田弁 - діалект Акіта. Цей термін використовується саме для діалекту префектури Акіта, яка є частиною регіону Тохоку. Іноді можна почути і варіант 東北弁, його теж використовують, але переважно в усному мовленні.

Таким чином, можна зобразити відношення цих понять, як 方言 > 弁, де 弁 є локалізованим варіантом ширшого поняття 方言.

Далі розглядаючи діалекти, неможливо оминати згадування “стандартної японської мови”. Є два наступних поняття, які треба опрацювати, щоб краще заглибитися в тему дослідження, - 共通語 (kyōtsūgo) та 標準語 (hyōjungo). Ці терміни схожі між собою по сенсу, але мають різні відтінки значення і сфери використання.

Почнемо з поняття 共通語, яке українською мовою можна перекласти, як “спільна мова”. Тобто це мова, яку використовують носії різних мов для спілкування одне з одним. В японській цей термін стосується мови, яку можуть зрозуміти всі, незалежно від діалекту і якою спілкуються по всій Японії. Це засіб міжрегіонального спілкування, який сформувався природно. Цей термін переважно використовується в повсякденному житті.

Далі розглянемо термін 標準語, який українською мовою можна перекласти, як “стандартна мова”. Це мова, яка вважається нормативним та офіційним способом спілкування та використовується під час розмов та на письмі в публічних або офіційних ситуаціях. У період Мейджі образ стандартної японської мови представляли, як “вишукана мова освічених класів Токіо”. У наші дні це мова, що використовується в новинах, підручниках тощо.

Таким чином, можна зробити висновок, що терміни 共通語 та 標準語 схожі між собою. Обидва мають характеристики, що контрастують з діалектами, і означають взаєморозуміння між носіями мови по всій Японії. Проте їхня відмінність полягає в призначенні: 標準語 є офіційною, нормативною мовою, що використовується в освіті, науці та медіа, тоді як 共通語 виникла природно, як нейтральна, практична форма мови для повсякденного спілкування. [12] Часто ці поняття використовуються, як взаємозамінні. Хоча між ними є історичні та функціональні відмінності, у загальному вжитку їх використовують як синоніми. [9]

1.2 Історико-географічні чинники формування японських діалектів та їх сучасна класифікація

Незважаючи на відносно невеликі розміри Японії, значна кількість діалектів вражає. Японія має багато регіонів, кожен зі своїм унікальним стилем спілкування. Чому так сталося ?

Основна причина полягає в географії країни. Японія має понад десять тисяч островів та гірську місцевість. Ця ізоляція ускладнювала спілкування людей з різних регіонів, обмежуючи їх взаємодії. З часом це призвело до створення великої кількості діалектів. [6]

Як і острова Рюкю, південне узбережжя та острівні райони мали ще менше контактів з материком. Це призвело появи більш самобутньої мови. [14]

Ще одним фактором є історичні і культурні відмінності між регіонами. Японія має довгу історію різних кланів та феодалів, які правили різними територіями. Кожна місцевість сприяла розвитку мови та мала свій унікальний стиль

спілкування. Ці лінгвістичні впливи призвели до різноманітності японської мови, яку ми бачимо сьогодні.

Діалекти відіграють важливу роль у регіональній ідентичності Японії. Останніми роками люди пишаються своєю місцевою мовою, що допомагає зберегти ці відмінності. Така гордість спонукає людей частіше використовувати діалекти у повсякденному житті. [24]

Також одним з важливих питань при вивченні діалектів є звісно їх класифікація. Багато дослідників досі пропонують різні варіанти, що викликає багато суперечок. [19]

Японські діалекти можна в першу чергу розділити на два типи: діалекти материка та діалекти Рюкю. Діалекти материка далі класифікуються на більш конкретні категорії, але вчені мають різні погляди на те, як їх класифікувати. Сучасний найпоширеніший метод систематизування японських діалектів був створений у 1953 році, коли відомий лінгвіст Тодзьо Місао розділив діалекти на 16 типів. [18]

Метод класифікації діалектів Тодзьо Місао полягає в тому, щоб спочатку розділити їх на діалекти материка та діалекти Рюкю, а потім розділити діалекти материка на три: східна Японія, західна Японія та Кюсю та потім розділити їх на більш конкретні категорії. [13] Зрештою це поділяється на 16 наступних видів діалектів:

1. Діалект Хоккайдо
2. Діалект Тохоку
3. Діалект Канто
4. Токайсько-тосанський діалект
5. Діалект Хачідзьоджіма
6. Діалект Хокуріку
7. Діалект Кінкі
8. Діалект Чюгоку
9. Діалект Унпаку
10. Діалект Шікоку
11. Діалект Хічіку

12. Діалект Хонічі
13. Діалект Сацугу
14. Діалект Амамі
15. Діалект Окінави
16. Діалект Сакішіма

Кожен з цих діалектів має свої особливості вимови і письма. Вони відрізняються одне від одного унікальними словами, закінченнями, скороченнями, що робить мову цікавою для вивчення та дослідження. [7]

Тепер загально розглянемо кожен з діалектів, щоб краще розуміти подальші приклади і географічні особливості територій їх вживання.

Діалект Хоккайдо — це діалект, яким розмовляють на острові Хоккайдо. У внутрішніх міських районах діалект відносно м'який і близький до стандартної мови, але на півдні більш помітним є вплив діалекту, який використовується в регіоні Тохоку. Характерною рисою є те, що існує багато слів, що містять короткі звуки, такі як つ та ん. [35]

Діалект Тохоку, також відомий, як *діалект Оу* - ним розмовляють в регіоні Тохоку, до якого відноситься шість префектур: Аоморі, Акіта, Івате, Ямагата, Міягі та Фукушіма. Цей діалект характеризується великою кількістю складів з дзвінками приголосними, такими як んだ, だべ і へば. [15]

Діалект Канто використовують в однойменному регіоні, до якого відносяться префектури Чіба, Гунма, Ібаракі, Канагава, Сайтама, Точігі та Токіо. В цьому діалекті є тенденція до скорочень голосних в кінці слів, а також до нього відносяться столичні мовні особливості, коли в кінці речень використовують ん, さ або よ.

Токайсько-тосанський діалект вживають жителі префектур Гіфу, Аічі, Нагано, Яманаші, Шідзуока, регіоні Кунінака, та префектурі Ніігата (крім регіону Садо, Аганокіта та Аомі). Його також називають «центральною діалектом», і він має перехідний характер. Причиною є географічне положення. Через центральне розташування префектур регіонів Токай та Тосан, в діалекті присутня суміш мовних особливостей східної та західної мовних зон.

Діалект Хачідзьюджіма - використовують на островах Хачідзьо та Аоґашіма. Має багато відмінностей з материковою японською мовою настільки значні, тому її іноді розглядають як самостійну мову під назвою «мова хачідзьо». У 2009 році ЮНЕСКО віднесла її до категорії мов, яким загрожує зникнення.

Діалект Хокуріку — це діалект, який використовується на острові Садо в префектурі Нііґата, місті Ітоґава (колишнє місто Аомі) , префектурах Тояма, Ішікава та Фукуї. Одна з особливостей діалекту Хокуріку полягає в тому, що інтонація в кінці речення коливається і розтягнута.

Діалект Кінкі — це діалект, який використовується в більшій частині регіону Кінкі (префектури Осака, Кіото, Хіоґо, Вакаяма, Нара, Шіґа та Міє). Це другий за популярністю діалект після діалекту регіону Канто, його також називають “діалектом Кансай”. На відміну від мовних особливостей регіону Канто, цьому діалекту характерно чітко вимовляти всі голосні в словах.

Діалект Чюґоку відноситься до діалектів, які використовуються в префектурах Ямаґучі, Хірошіма, Окаяма, західній частині префектури Шімане, східно-центральної частині префектури Тотторі і північних частинах префектур Хіоґо і Кіото. Поширеною особливістю цього діалекту є закінчення слів じゃ, や, けえ та けん. [20]

Діалект Унпаку використовують від східної частини префектури Шімане до західної частини префектури Тотторі. Цей діалект має унікальні слова, що дуже відрізняються від стандартної японської мови. Наприклад: 「だんだん」 на діалекті Унпаку, означає 「ありがとう」 в стандартній мові і перекладається, як “дякую”. Також для цього діалекту характерна нейтралізація голосних い та う.

Діалект Шікоку — це діалект, який використовується в регіоні Шікоку, до якого входять префектури Каґава, Токушіма, Ехіме та Кочі. Примітною особливістю цього стилю є використання багатьох милозвучних виразів, як-от додавання わい або んよ в кінці речень.

Діалектом Хічіку розмовляють в центрально-північній частині острова Кюшю: західній частині префектури Фукуока, префектурах Саґа, Наґасакі,

Кумамото та в районі навколо міста Хіта в префектурі Оіта. Однією з головних характеристик цього діалекту є додавання частки か до прикметників.

Діалект Хонічі використовують в іншій частині острова Кюсю: східній частині префектури Фукуока, центрально-південній частині префектури Оіта та більшій частині префектури Міядзакі. Характерною рисою є заміна складів き та け в дієсловах на склад く.

Діалект Сацугу — це діалект, який використовується в префектурі Кагошіма (за винятком островів Амамі) та регіоні Мороката префектури Міядзакі. Характерним для цього діалекту є спрощення звуків в кінці слів, в результаті утворюється багато омофонів.

Діалект Амамі - це один із діалектів Рюкю, який використовується на островах Амамі в префектурі Кагошіма, і його також називають «мовою Амамі». У 2009 році ЮНЕСКО класифікувало діалект Амамі як «під загрозою зникнення», і в наш час використання цього діалекту зменшується. Через свої особливості, зумовлені географією і історією, діалект Амамі дуже відрізняється від стандартної японської мови. Так, наприклад, слово “дякую” відрізняється від стандартного 「ありがとう」 і діалектом Амамі воно пишеться, як 「ありがっさまありょうた」.

Діалект Окінави використовується на островах Окінави (головний острів Окінава та прилеглі до нього острови). Також його називають “окінавська мова”. Як і минулий діалект, цей сильно відрізняється від стандартної японської мови. До відомих окінавських виразів належать 「はいさい (привіт)」 і 「めんそーれ (ласкаво просимо)」. [37]

Діалект Сакішіма — це діалект, який використовується на островах Міякоджіма, Ішігакіджіма, Іріомотеджіма та деяких інших островах Окінави, а також він відомий як діалект південного Рюкю. [8]
Більш детально деякі діалекти будуть розглянуті в другому розділі цієї роботи на конкретних прикладах. [33]

1.3 Японські діалекти як елемент культурної ідентичності та носій соціокультурної інформації

Історично діалекти часто стигматизувалися. Під час Реставрації Мейджі, політичних, військових і соціально-економічних реформ, в 1868 році уряд заохочував використання стандартної японської мови для об'єднання країни, для цього міністерством освіти були розроблені різні проекти: розширення словникового запасу шляхом запозичення великої кількості слів з європейських мов, складання граматичних підручників тощо. Уряд розглядав стандартизацію як спрощення комунікації, це вважалося необхідним фактором для модернізації країни. Завдяки цьому було легше поширювати знання та технології, запозичені із Заходу, а також ефективно передавати інформацію між урядом та громадянами.

Також на початку 20 століття, коли Японія продовжувала модернізуватися та централізуватися, стандартна японська мова, заснована на токійському діалекті, була просунута як мова освіти, бізнесу та національної єдності. Згодом ця політика набула дуже різкого характеру. Так, наприклад, учнів, які розмовляли діалектами, часто карали в школі, в інших місцях також регіональні мови висміювали привселюдно. Це призвело до того, що багато представників молодого покоління відмовилися від діалектів на користь “правильної мови”, і разом з цим відбулося руйнування мовного різноманіття на певний час.

Хоча впровадження стандартизації було корисним для сприяння ефективній комунікації в межах території та для успішного досягнення національної єдності за допомогою загальноприйнятої мови, воно також на довгий час створило негативний ефект, коли люди сприймають своєрідні діалекти, як незручні і нижчі. Стандартній японській мові надали статус, люди вважали її престижною, правильною. Однак, зараз це сприйняття вже змінюється.

В сучасній Японії до діалектів ставляться з набагато більшою повагою та вдячністю, ніж у минулому. Хоча колись існував сильний поштовх до стандартизації, особливо коли стандартна японська мова агресивно просувалася через освіту та засоби масової інформації, за останні десятиліття ставлення

змінилося. Відчуття збентеження від розмови на місцевому діалекті значно зменшилося. Сьогодні японські діалекти дедалі частіше розглядаються, як цінні вираження регіональної ідентичності, культури та спадщини. Коли носії використовують місцевий діалект, це безумовно показує, що вони хочуть продемонструвати приналежність до свого рідного регіону. Багато громад пишаються своєю місцевою мовою, і діалекти часто використовуються для просування місцевого шарму в туристичних кампаніях, на фестивалях та регіональних продукціях.

Наразі розважальні медіа також стали одним з поворотних моментів у сприйнятті діалектів. Завдяки ним почали просувати людей і персонажів, які розмовляють регіональними діалектами. Це роблять не лише для гумору чи зображення сільського життя, а як справжніх особистостей з глибокою історією та індивідуальністю.

Останнім часом діалектні вирази часто використовуються в соцмережах. Регіональні блогери та інфлюенсери також з гордістю використовують діалекти в своєму контенті, допомагаючи нормалізувати та поширювати місцеві мовні особливості.

В аніме та манга почали використовувати діалекти, щоб надати персонажам яскравої виразності та показати їх культурне походження. Історії, що роблять акцент на місцевості, використовують автентичні мовні засоби, дозволяючи аудиторії краще відчувати атмосферу регіону і поринути в сюжет та життя героїв. Персонажі, які розмовляють діалектом часто несуть в собі відчуття знайомості і самотності, що робить їх більш запам'ятовуваними для читача. [9]

У багатьох випадках вибір діалекту також відповідає жанровим умовностям, тому що деякі говірки часто використовують для комедійних особливостей сюжету. [10]

Висновки до 1 розділу

У висновку до теоретичної частини можна зазначити, що дослідження розкриває складну систему регіонального лінгвістичного різноманіття. Цей розділ заклав основу для розуміння ключових понять, що стосуються діалектів,

їх класифікацію, а також те, як вони пов'язані одне з одним у ширшій структурі мови. Діалекти - це набагато більше, ніж прості варіації мовлення - вони є маркерами ідентичності, спадщини та спільнот. Вони відображають історію, соціальне походження та емоційні нюанси тих, хто їх використовує.

У контексті манги це різноманіття набуває експресивного характеру. Творці використовують діалекти не лише для автентичності, але і як інструмент наративу для передачі глибини персонажа, регіональної приналежності або емоційного підтексту. Те, як діалекти з'являються в манзі, може впливати на сприйняття персонажа читачем. Оскільки манга продовжує розвиватися як динамічна форма оповіді, використання діалектів відображає ширшу культурну взаємодію з лінгвістичним різноманіттям та регіональною ідентичністю в Японії.

Розуміючи основи діалектології та те, як ці лінгвістичні риси проявляються в манзі, ми краще підготовлені до аналізу культурного та наративного значення їх використання. Це розуміння створює передумови для більш цілеспрямованого дослідження конкретних прикладів, труднощів перекладу та художніх функцій діалектів

РОЗДІЛ 2: Аналіз діалектів в японських мангах: лінгвістичний та перекладознавчий аспекти

В цій частині дослідження ми розглянемо, як японські діалекти використовуються в конкретних прикладах з манги. Цей аналіз зосередиться на тому, як діалекти сприяють розвитку персонажів, впливають на тон та динаміку сюжету, а також посилюють культурну автентичність.

Крім того, ми дослідимо різні стратегії перекладу діалектів українською мовою, висвітлюючи проблеми збереження їхніх нюансів, гумору та регіонального колориту, зберігаючи при цьому читабельність, динаміку сюжету та емоційний вплив на міжнародну аудиторію. Можливі підходи включають використання еквівалентних регіональних діалектів у цільовій мові, нейтралізацію або творчу адаптацію.

За допомогою цього дослідження ми прагнемо показати практичне значення діалектів в манзі та міжкультурній комунікації, а також роль перекладача у подоланні лінгвістичних та культурних розривів для глобальної аудиторії.

Завдяки детальному огляду обраних прикладів з манги, ми продемонструємо, що діалекти це більше, ніж лінгвістичні варіації, вони є інструментами розповіді історії, які поглиблюють значення сюжету, формують ідентичність персонажів та зберігають багатий лінгвістичний спадок Японії в одному з її найбільш споживаних у світі культурних продуктів - манзі.

2.1 Відтворення діалекту Хаката в манзі

Першим розглянемо популярний діалект Хаката, він є частиною групи діалектів Хонічі. Ним розмовляють в основному в місті Фукуока. Цей діалект виник у комерційному районі Хаката, тоді як у центральному районі розмовляють спорідненим діалектом Фукуока. Діалект Хаката поширився по всьому місту і його околицях. Більшість японців вважають цей діалект характерним для префектури Фукуока, тому його іноді називають діалектом Фукуока. [11]

Особливостями цього діалекту є унікальні граматичні конструкції, характерна інтонація та великий набір локальної лексики. Дослідження показали,

що це регіональне мовлення стало популярним в різних роботах японських авторів. Розглянемо, як діалект Хаката розкривається в різних мангах, і як він впливає на їх сюжет.

В манзі 「博多のとんこつら面」, назву якої українською можна перекласти як “Свиний рамен з Хакати”, події розгортаються навколо кримінальної діяльності в місті Фукуока. Вже з самої назви увагу читача зосереджують на головній локації, де відбувається сюжет, а діалект Хаката грає допоміжну роль в цьому, бо саме місто є важливою фігурою в цьому творі.

Один з головних героїв, Банба Дзенко, є приватним детективом, який мешкає у Фукуоці. Він використовує діалект Хаката, що створює автентичну атмосферу в сюжеті, також діалект допомагає краще розкрити зв'язок персонажа з рідним містом.

В манері спілкування Банби Дзенко простежується розслабленість і невимушеність, тому в такому випадку діалект можна перекладати методом заміни і використати стилістичну адаптацію - замінити діалект на розмовну лексику в українській мові. Наприклад, в другій главі манги Банба каже: 「よかよ」 у відповідь на питання, чи візьметься він за нову роботу. Цей вираз є частиною діалекту Хаката і означає активне погодження на пропозицію. Враховуючи особливості персонажа, описані вище, українською цей вираз в даному контексті можна перекласти як “Авжеж” або “Ще б пак”. [додаток 1]

Мовлення цього персонажу контрастує зі стандартною японською мовою, якою говорить певна кількість інших персонажів. Таким чином читач може відчутти різницю між місцевими і чужинцями в злочинному світі Фукуоки.

Наведемо в приклад ще одну мангу, в якій діалект грає важливу роль в створенні сюжету. Мова іде про 「博多弁の女の子はかわいいと思いませんか?」. Українською мовою можна перекласти цю назву, як “Вам не здається, що дівчата, які розмовляють на діалекті Хаката, милі?”. В цій назві фігурує сам діалект Хаката, що вже виносить його на передній план в сюжеті, до того ж на ньому будується гумор.

Діалект Хаката використовує Хакатоно Донко, мила і весела подруга головного героя манги. Дуже символічним є те, що навіть в її прізвищі присутні ієрогліфи району Хаката. Ця дівчина грає важливу комедійну роль в сюжеті, бо події манги розгортаються в Токіо, куди Хакатано Донко переїхала з Фукуоки. Відповідно більшість друзів і знайомих дівчини не розуміють діалект, на якому вона розмовляє, а сама героїня ще не адаптувалася до стандартної японської мови, на цьому і будується гумор в сюжеті.

Діалект Хаката звучить м'якше і спокійніше за стандартну японську мову, що надає Хакатано веселого і беззаботного образу не тільки в характері, а і в мовленні. Ця особливість підсилює її чарівність і миловидність. Завдяки діалекту дівчина виділяється поміж інших персонажів.

Перейдемо до прикладів використання діалекту. Хакатано часто вживає в кінці реплік 「ちゃけど」, що з діалекту Хаката можна трансформувати в стандартну японську, як 「だけど」, цей вираз має значення “хоча” / “але”. В одній зі сцен манги, де головні герої роблять перекус, дівчина дуже емоційно каже: 「バリうまいっちゃけど」, що українською можна перекласти, як “Жесть, яка смачна”. В цій же репліці можна побачити слово 「バリ」, що теж є частиною діалекту Хаката і має значення “дуже”. [31] Це слово особливо популярно серед молодого покоління, тому при перекладі можна його трансформувати варіантом “жесть, як...”, щоб зберегти стилістичний ефект, і щоб це пасувало образу і характеру героїні. [додаток 3]

В тій же главі манги герої згадали про домашнє завдання, і Хакатано емоційно каже: 「宿題ずっと 忘れとった」, що українською мовою можна перекласти, як “Я цілком забула про домашнє завдання”. В цій репліці діалект присутній в словах 「ずっと」 і 「忘れとった」. Перше слово стандартною японською мовою пишеться, як 「する」 і перекладається, як “робити”. Друге слово стандартною японською мовою пишеться, як 「忘れていました」 і перекладається, як “забула”. Для стилістичного ефекту можна перекласти, як “цілком забула”, використовуючи гуцульський діалект, це додасть комічності і автентичності репліці героїні. [додаток 3]

Завдяки фонетичним особливостям гуцульського діалекту, дослідженням яких займався видатний лінгвіст Я. Янів його можна зручно використовувати при перекладі для того, щоб виділити героя поміж інших завдяки особливостям його мовлення. [3]

Завдяки наведеній манзі можна дізнатися дуже багато слів і виразів діалекту Хаката. Наведемо ще декілька прикладів. Іноді Хакатано Донко, говорячи про себе, вживає діалектне слово 「うち」, що стандартною японською мовою пишеться, як 「わたし」 і має значення “я”. Наприклад, в одній зі сцен манги героїня каже: 「これからもうちと幼なじみでおってくれる」, цю репліку можна перекласти, як “Сподіваюсь, що ти й надалі будеш дбати про мене, як друг дитинства”. В даному випадку можна нейтралізувати діалект.

На початку твору дівчина тільки приїжджає до Токіо, і тому в її мовленні особливо багато діалекту в цей період. Іноді вона говорить цілими діалектними виразами, як-от 「なんばいいようと！」. Стандартною японською мовою цей вираз має формулювання 「何を言ってるの！」 і перекладається, як “Про що ти говориш?”. В одній із перших сцен манги, де головний герой зустрічає Хакатано, він дивується тому, наскільки дівчина змінилася з моменту їх останньої зустрічі в дитинстві і перепитує чи це дійсно вона. У відповідь дівчина каже: 「なんばいいようと！」, що в контексті цієї манги можна стилістично перекласти, як “Що ти мелеш?”, щоб притримуватись комічного ефекту в даній сцені. [додаток 2]

В цій манзі читач бачить, як діалект Хаката виступає культурним і мовним бар'єром в якості джерела гумору. Завдяки цьому ми бачимо, що може відбутися, якщо зіштовхуються діалект і стандартна японська мова, і які можуть виникнути комічні ситуації при такому випадку.

В сюжеті манг діалект часто використовують, щоб виділити когось з персонажів. Дуже часто жіночі персонажі з особливостями в мовленні вважаються милими і смішними. В цій манзі головний герой при спілкуванні з Хакатано багато разів подумки підкреслює, яка вона мила, коли починає вживати

багато діалектних слів і виразів. Іноді герой напряду каже: 「あー博多弁かわええー」, що українською можна перекласти, як “Ох, який діалект Хаката милий”

Таким чином діалект може допомогти при розкритті важливих для сюжету персонажів, на яких автор хоче акцентувати увагу читачів.

2.2 Відтворення діалекту Хірошіма в манзі

Діалект Хірошіма є частиною групи діалектів Чюоку. Діалект Чюоку використовується в префектурі Ямагучі, префектурі Шімане, префектурі Хірошіма, префектурі Окаяма і префектурі Тотторі. Поширеною особливістю діалекту Хірошіми є закінчення слів じゃ, や, けえ та けん. [20]

Для демонстрації використання діалекту Хірошіма в манзі наведу в приклад роботу під назвою 「じけんじゃけん!」, автором якої є Ясуда Гоусуке. Вже в назві цієї манги вживається діалект. Слово 「じゃけん」 в стандартній японській має форму 「だから」 і перекладається, як “отже” або “тому”. Наявність діалекту в назві вже дає розуміння того, що особливе мовлення Хірошіми буде грати важливу роль в розкритті атмосфери сюжету. Перекласти назву можна варіантом “Оце таємниця !”

Сюжет комедійної манги розгортається навколо Шірогане Юріко, старшокласниці, яка обожнює досліджувати таємниці, і Тоїрі Фукутаро, хлопця, який закохан в Шірогане. Разом головні героїні відвідують шкільний клуб таємниць. В наведеній манзі діалект грає значну культурну роль, завдяки ньому читач може краще відчутти особливість місця, де відбуваються сюжетні події. Також завдяки наявності жанру комедії діалект грає стилістичну роль в створенні особливого настрою історії. [25]

Більшість героїв переднього плану розмовляють діалектом Хірошіми. Значна частина реплік з використанням діалекту належать Шірогане Юріко, головній героїні манги, але також можна навести приклади використання діалекту від сестри-близнючки головної героїні - Шірогане Нобари. Головний герой, Тоїрі Фукутаро, на відміну від дівчат і певної кількості інших персонажів не використовує в своєму мовленні діалект Хірошіми, але цьому є сюжетне

пояснення - хлопець більшу частину шкільного періоду прожив в Токіо і тільки нещодавно повернувся в Хірошіму. Але завдяки цьому читач може побачити контраст в мовленні персонажів завдяки діалекту, що надає цікавості цій манзі і можливості познайомитися ближче з діалектом Хірошіми.

Діалект Хірошіма яскраво виділяється своїми закінченнями слів. На прикладі манги розберемо приклади таких закінчень, і як вони відрізняються від стандартної японської мови.

Навіть в одній главі манги можна побачити багато реплік з використанням діалекту. Наведу приклад репліки від сестри-близнючки головної героїні. В розмові зі своїм другом Широгане Нобара каже: 「文化祭のステージ百合子どうじゃった」, в кінці цієї репліки можна виділити характерне закінчення діалекту Хірошіми - 「じゃった」. В стандартній японській мові це закінчення буде мати вигляд 「だった」, і вказуватиме на минулий час питального речення. [30] Щоб зберегти особливість мовлення персонажу, можна додавати фонетичну стилізацію в кінці речень або розмовні вирази, які передають характер персонажу і підходять під атмосферу сюжетних сцен. Наведену репліку можна перекласти варіантом “Як тобі Юріко на сцені культурного фестивалю, а?”. В даному випадку використовується фонетична стилізація в кінці речення, завдяки якій зберігається своєрідність мовлення героїні. [додаток 4]

Розглянемо ще приклади використання діалекту в цій манзі. Візьмемо репліку головної героїні, Широгане Юріко. Через те, що дівчина не хотіла, щоб сестра дивилася її виступ на фестивалі, вона почувала себе погано і подумки сказала: 「わたしはまんま最低じゃ」. Знову простежується характерне закінчення діалекту Хірошіми - 「じゃ」, що в стандартній японській мові буде мати вигляд 「だ」 і вказуватиме на теперішній час речення. На українську мову це можна перекласти варіантом “Яка ж я нестямна...”. Завдяки стилістичним словам можна зберегти особливість мовлення і передати внутрішні занепокоєння персонажа, які є центральним елементом сюжетом в цій главі манги. [додаток 5]

Окрім діалектних закінчень на позначення теперішнього та минулого часів розглянемо інший приклад використання діалекту Хірошіма в кінці речення.

Візьмемо ще одну репліку сестри-близнючки головної героїні - Широгане Нобари. В одній зі сцен манги дівчина одяглася так само, як і її сестра, і, вказуючи на це, вона звертається до головного героя зі словами: 「んー? これ? 似とるじやろ?」. На цьому прикладі розглянемо закінчення 「じやろ」, яке в стандартній японській мові має вигляд 「でしょう」. Зазвичай ця граматики перекладається, як “правда ?” і виражає твердження про щось, з чим скоріш за все погодиться співрозмовник. Враховуючи це, наведену вище репліку українською мовою можна перекласти наступним чином: “Ах, це ? Ми схожі, правда ж ?”. Замість звичайного варіанту “правда ?” можемо запропонувати стилістичний еквівалент “правда ж?”, зберігаючи своєрідність мовлення героїні та її грайливий характер. Також в цьому варіанті буде збігатися наявність лексичної особливості в кінці речення, як в мові оригіналу, так і в мові перекладу. [додаток 5]

Аналізуючи приклади з наведеної манги можна зробити висновок про унікальність діалекту Хірошіма і його прикметних рис, особливо закінчень. Наявність діалекту в цій роботі дає можливість читачу в повній мірі пізнати персонажів і місце подій, що допомагає краще передати атмосферу і настрої сюжету. Читаючи оригінал ми можемо познайомитись з цікавим діалектом Хірошіма. Через те, що в цій манзі присутня значна кількість реплік з використанням діалекту, це може допомогти у вивченні подібних особливостей японської мови. Також завдяки наявності діалекту ця робота виділяється серед інших своєю автентичністю, що однозначно приверне увагу багатьох читачів.

2.3 Відтворення діалекту Івате в манзі

Діалект префектури Івате є частиною діалекту Тохоку, він же діалект Оу. Загалом діалект Тохоку можна розділити на північний та південний. В зону вживання північного діалекту входять префектури Аоморі, Акіта, Ямагата, північна та центральна частини префектури Івате. До зони вживання південного діалекту відносять префектури Міягі, Фукушіма, південну частину префектури Івате, і також деякі райони префектури Ямагата. [39]

Далі ми більш детально розглянемо діалект Івате. Важливо зазначити, що навіть він сам містить в собі різні підгрупи діалектів, які можуть трохи відрізнитися залежно від частини префектури, де ними розмовляють. Наприклад, діалект Моріока, ним розмовляють в центральному і головному місті Моріока, префектури Івате. [32]

Використання діалекту Івате розглянемо на прикладі манги 「ハヤチネ」, автором якої є Айко Фукуморіта. Події манги розгортаються навколо маленького гірського містечка Охасама, префектури Івате, куди маленький хлопчик зі своїми сестрами переїжджає, щоб жити зі своїм дядьком, молодшим братом їхньої покійної матері. Там вони зустрічають трохи незвичайну іноземну дівчину, яка розмовляє діалектом Івате. Це дуже ніжна і душевна історія, що відбувається в тихому містечку, яке є центральною локацією сюжету. Саме тому діалект також є важливою частиною в розкритті теплої атмосфери цієї історії. [25]

Проаналізуємо назву манги. Вона пов'язана з назвою однойменної гори Хаячіне, що розташована східніше від столиці префектури - міста Моріока. В манзі перше місце, куди дівчина Ліліан веде головного героя по приїзду в місто Охасама - це оглядовий майданчик, звідки відкривається вид на гору Хаячіне. Таким чином це місце стає особливим в житті героїв, там вони можуть знайти душевний спокій.

Також звернемо увагу на місто Охасама, де розвиваються події. Через те, що воно знаходиться неподалік від міста Моріока, то в мовленні персонажів можуть зустрічатися слова саме з діалекту Моріока, однієї з підгруп діалекту Івате.

Згадування реальних місць префектури Івате дає можливість читачу краще відчувати сюжет і стати ближчими до героїв. Здається ніби кожен може при бажанні відвідати місця, в яких були герої манги, що робить цю історію більш реальною.

Такий же великий вплив на читача і його віру в щирість історії має діалект. Звертаючи увагу на реальні мовні особливості регіону, в якому відбуваються події манги, можна відчувати себе ще на крок ближче до улюблених персонажів. Діалектні особливості в доповненні з намальованими пейзажами реальних

існуючих місць префектури Івате допомагають краще відчуті і розкрити сюжет історії.

Перейдемо до прикладів використання діалекту. Велика частина реплік з наявністю мовних особливостей регіону Івате, як не дивно, належить дівчинці іноземного походження - Ліліан Акер. Вона живе разом з батьком, який займається фольклористикою. Його спеціальність стала поштовхом для сім'ї в опануванні діалекту, як знаку поваги до культурної спадщини місцевих жителів. Також через те, що Ліліан ще дуже маленька дівчинка, вона багато чого повторює за дорослими, в тому числі і діалектні вирази, які чує в місті.

Коли до міста приїжджає головний герой, Сейджі, Ліліан вітається з ним і каже: 「大迫さおでんせ」. З цієї репліки візьмемо слово на діалекті Івате 「おでんせ」, що стандартною японською мовою має вигляд 「ようこそ」, і перекладається, як “Ласкаво просимо”. Також в цій репліці після назви міста стоїть 「さ」, це теж є частиною діалекту, що заміняє частку 「へ」 стандартної японської мови, яка вказує на напрямок руху. Щоб передати при перекладі мовні особливості персонажа і використати для цього найбільш підходящий варіант, треба врахувати образ персонажа і чому саме він використовує діалект в ході сюжету. Персонажа Ліліан наділили мовними особливостями, щоб показати в образі доброзичливої дівчинки гостинність до приїжджених префектури Івате. Читач звертає увагу на те, що навіть іноземна дівчинка відчуває себе тут, як вдома. Враховуючи це, можна запропонувати варіанти перекладу реплік Ліліан з додаванням стилістичних розмовних виразів, щоб показати її дружній і активний настрій до інших персонажів. Тому наведену вище репліку можна перекласти варіантом “Не минайте Охасами - тут вам раді!”. В цьому стилістичному варіанті відчувається гостинність, яку має передавати персонаж. [додаток 6]

Для наступного прикладу наведемо репліку Ліліан зі сцени, де вона заходить до головного героя в кімнату і бачить, як він грається зі своїми іграшками. Дівчинка бере одну з ляльок в руки і каже: 「めんけえ人形っこだな」. Тут ми бачимо пару проявів діалекту. По-перше, відмітимо слово 「めんけえ」, яке в стандартній японській мові має відповідник 「可愛い」, і

перекладається, як “милий”. По-друге, звернемо увагу на суфікс 「っこ」. Він є характерним для групи діалектів Тохоку, до якої входить діалект Івате. Цей суфікс надає словам зменшувально-пестливого або лагідного значення. Враховуючи ці аспекти, можна запропонувати наступний варіант перекладу: “Ох! Яка чепурна лялечка!”. При цьому перекладі зберігається пестлива форма слова “лялька”, а також завдяки вигуку передаються підсиленні емоції головної героїні, які в оригіналі виражені за допомогою діалекту. Важливо, що використанні при перекладі слова відповідають доброзичливому образу головної героїні і допомагають правильно передати її здивування красою побаченої іграшки.

Для передавання особливостей мовлення наведеної манги також підійде переклад методом заміни діалекту японської мови на діалект української мови. Для минулої репліки можна використати також наступний варіант перекладу: “Яка файна лялечка!”. Тут зберігається пестлива форма слова “лялька” і слово 「めんけえ」 з діалекту Івате замінюється на слово “файна”, яке є прикладом західноукраїнського діалекту. [додаток 7]

Наведемо ще один приклад вживання діалекту персонажем Ліліан. В тій же главі манги дівчинка бачить у головного героя, Сейджі, пряжу для виготовлення іграшок. Ліліан, дивуючись, каже: 「なんだべ...これ」. На прикладі цієї репліки можна помітити характерне закінчення діалекту Івате 「べ」. В цій манзі подібне закінчення використовується не тільки для створення реалістичної атмосфери життя в префектурі Івате, але і для підсилення деяких емоцій героїв. Якщо трансформувати наведену вище репліку на стандартну японську мову, то вона матиме наступний вигляд: 「なに...これ?」. Враховуючи всі аспекти, можна запропонувати наступний варіант перекладу: “Що це за дивина...?”. Щоб передати діалектне підсилення, замість закінчення, як в оригіналі, можна використати елемент додавання для передачі експресивності в мовленні головної героїні. Для цього було вжито слово “дивина”, яке передає суть репліки Ліліан і зберігає стилістичний підтекст.

Також до наведеної репліки можна запропонувати варіант заміни діалекту японської мови на діалект української мови. Тоді цю репліку можна перекласти, як “Що воно таке, га...?”. В наведеному варіанті зберігається особливе закінчення мовлення, для цього було використано додавання говірки “га?”, яка передає сильне здивування в питальних формах. [додаток 8]

В цій манзі можна використати два варіанти перекладу. Перший - з використанням в мові перекладу стилістичних і сучасних розмовних заміників діалектних особливостей мови оригіналу. Другий - з заміною діалекту японської мови на діалект української мови. Обидва варіанти можуть точно розкрити характер персонажів і атмосферу сюжету твору, в обох є свої переваги.

Якщо брати першу стратегію, то вона найбільш точно передає емоційне забарвлення реплік, а також характери персонажів і самого оповідання, що робить текст більш виразним. Через стилістично забарвлені слова, читач може краще відчувати переживання героїв і заглибитися в сюжет.

Взявши до уваги другу стратегію перекладу, важливо відмітити, що використання діалекту допомагає краще передати колорит мовлення персонажів. Це створює ефект занурення в локальний контекст і робить атмосферу більш реальною і відчутною для читача. Враховуючи, що сюжет манги спокійний і неквапливий, а велику частину уваги приділяють гірській місцевості і її жителям, то в такій ситуації може гарно підійти передача особливостей мовлення героїв діалектом української мови, особливо західноукраїнським, через наявність схожої атмосфери і природи регіону, де говорять цим діалектом.

2.4 Відтворення діалекту Хоккайдо в манзі

Діалект Хоккайдо - це діалект, яким розмовляють на одному з найбільших островів Японії - Хоккайдо. З періоду Мейджі відбулося багато переселень з регіонів Тохоку та Хокуріко на острів Хоккайдо, відповідно в місцевому діалекті відчутна суміш діалектів інших регіонів. Особливо сильно вплинула група діалектів Тохоку, тому є багато спільних або схожих слів і в діалекті Хоккайдо.

Розмовляючи з жителями острова, часто можна почути речення, що закінчуються на *だべ* або *だべ*. Ще однією характерною рисою є те, що існує

багато слів, що містять короткі звуки, такі як つ та ん, а також слова, що містять дзвінки приголосні.

Вживання цього діалекту подивимося на прикладі манги 「道産子ギャルはなまらめんこい」, автором якої є Ікада Кай. Ця історія розповідає про підлітка, Шикі Цубасу, з Токіо, який переїжджає до найпівнічнішої префектури Японії - Хоккайдо та зустрічає дівчину, від якої він не може відірвати погляд. [25]

Почнемо аналіз з назви, тому що в ній вже присутні діалектні слова. Першим розглянемо слово 「なまら」, яке стандартною японською мовою пишеться, як 「とても」 і має значення “дуже”. Другим діалектним словом є 「めんこい」, стандартною мовою пишеться, як 「可愛い」 і означає “милий”. Також звернемо увагу на слово 「道産子」, ним позначають людей, які народилися на Хоккайдо.

Враховуючи наявність діалекту і слова на позначення мешканців регіону в назві, можна зробити висновок, що місцевість буде мати важливе значення в розвитку сюжету. Діалект, в свою чергу, допоможе краще розкрити саму атмосферу сюжету.

Головними героїнями манги є дівчата-гяру - представниці субкультури, пов'язаної з нестандартним стилем одягу і макіяжу. Враховуючи, що героїні мають нетипову зовнішність і, відповідно, цікавий характер самовираження, їх мовлення буде доволі експресивним, з додаванням сучасного сленгу. В наведеній манзі ми пропонуємо діалектні слова здебільшого замінити стилістично забарвленою розмовною лексикою, щоб краще передати настрій історії і характер персонажів. В такому випадку назву можна перекласти, як “Дівчата з Хоккайдо надзвичайно гарненькі”. Щоб підкреслити діалектне слово “дуже”, можна обрати варіант “надзвичайно”, і також додати до слова “гарні” пестливий суфікс, щоб додати ніжності, притаманної опису молодих дівчат.

Перейдемо до прикладів використання діалектів в репліках героїв, на початку історії на діалекті частіше говорить нова подруга головного героя - Мінамі Фуюкі, дівчина, яку він зустрічає на автобусній зупинці по приїзді на

Хоккайдо. При знайомстві Мінамі дуже дивується тому, що Цубаса Шікі, головний герой, приїхав до них в місто зі столиці. В манзі було окремо підкреслено, що у дівчат-гяру з Хоккайдо тяга до великих міст більше, ніж в інших людей. Дівчина дуже емоційно висловлювалася з цього приводу, тому автоматично заговорила на сильному діалекті, її репліка була наступною: 「したっけなまらわやでしよや北見なんてさ」. Першим діалектним словом тут є 「したっけ」, стандартною японською мовою пишеться, як 「そしたら」 і перекладається, як “тоді”. Другим словом є 「なまら」, яке згадувалося при аналізі назви манги, воно означає “дуже”. Третім словом є 「わや」, стандартною мовою воно пишеться, як 「めちゃくちゃ」 і використовується в значенні, що щось є абсурдним. Також в цій репліці присутнє закінчення 「でしよや」, яке в стандартній мові пишеться, як 「でしょう」, Зазвичай ця граматикика використовується для риторичного питання, тобто виражає твердження про щось, з чим скоріш за все погодиться співрозмовник. В кінці репліки ще додається характерне для діалекту Хоккайдо закінчення 「さ」. [26]

Наведену репліку можна перекласти двома варіантами. Треба врахувати, що далі герой дивується незрозумілому діалекту, і Мінамі припускає, що хлопець думає про неї, як про людину з села. Якщо при перекладі залишити ці аспекти, то краще саме цю репліку перекласти з українською говіркою, тоді можна використати наступний варіант: “Тоді це геть лепсько, ще й в Кітамі залишатися”. В цьому варіанті присутня гуцульська говірка “лепсько”, яка має значення “погано”. За допомогою цього підкреслюється контраст в походженні героїв. [2] [додаток 9]

Розглянемо другий варіант перекладу. Якщо виникають проблеми з тим, щоб підібрати діалектний еквівалент в мові перекладу, можна використати сленгові слова для мовлення героїні, вони теж гарно підкреслять її образ. Можемо запропонувати наступний варіант: “Ти ще й в Кітамі залишаєшся, це ж повний триндець”. При такому перекладі думки героя в оригіналі щодо незрозумілості діалекта можна замінити на те, що він не зовсім розуміє висловлювання героїні про її рідне місто, тоді це не дуже вплине сюжет. Загалом

це один з небагатьох моментів в цій главі манзі, де взагалі звертається увага саме на слово “діалект”.

Слова героїні про людину з села в оригіналі виглядають так: 「きっとうちらの事ダサイとか思ってるしょ田舎者だし」. Це можна перекласти наступним чином: “Ти напевно думаєш, що ми тут старомодні селюки”, але цей варіант краще підійде для першого методу перекладу, з використанням українського діалекту. При другому методі перекладу, з використанням сленгу, опускаючи слова про селян, можна перекласти цю репліку, як “Я впевнена, ти думаєш, що ми тут трохи дивакуваті”. При такому варіанті також зберігаються емоції героїв і динаміка розмови.

Для цієї репліки ми би обрали перший метод перекладу, він найкраще передає суть і атмосферу оригіналу. До того ж при перекладі в цьому випадку будуть мінімальні втрати.

Перейдемо до наступного прикладу, візьмемо ще цікаву репліку з цієї глави манги. В сцені, де головні герої чекають на автобус, Мінамі закинула трохи снігу за комір Цубаси, щоб пожартувати над ним. Дівчина, сміючись, сказала: 「アハハハなまらしゃっこいでしょ!」. В цій репліці використовується два діалектних слова. Перше - 「なまら」, воно означає “дуже”, це вже згадувалося вище. Друге слово - 「しゃっこい」, відповідає 「冷たい」 в стандартній японській мові і перекладається, як “холодний”. Враховуючи це, репліку героїні можна перекласти наступним чином: “Ахахаха, жесьть, як холодно, правда ж?”. В цьому варіанті використовується сленгове слово “жесьть” замість звичайного “дуже”, воно краще підкреслить емоції і трохи бешкетний характер головної героїні, а також гарно передасть атмосферу цієї комічної сцени. [26] [додаток 10]

Наведемо ще приклади використання діалектів в цій манзі. Після першої зустрічі героїв, Мінамі на прощання каже: 「したっけ学校ででね」. Дівчина знову вживає діалектне слово 「したっけ」, яке в стандартній японській мові відповідає 「そしたら」 і перекладається, як “тоді” або “отже”. Цим героїня хоче сказати: “Отже, до зустрічі в школі”. До такої репліки важко підібрати

стилістично забарвлене слово замість діалекту в оригіналі, тому можна образно переформулювати саму репліку, щоб показати грайливу і легку манеру спілкування дівчини. Можна запропонувати наступний варіант перекладу : “Школа ще нас зведе!”. Цей варіант повністю буде відповідати стилю мовлення персонажа і також влучно підійде під саму ситуацію, враховуючи візуальне оформлення сцени манги. [додаток 11]

Для наступного прикладу візьмемо репліку Мінамі, де вона запрошує до себе в гості Цубасу. Хлопець дивується, що вона легко одягнута, враховуючи погоду на Хоккайдо. Дівчина у відповідь на це каже: 「だって家ん中温かいしよや」. Тут знову можна побачити характерне діалектне закінчення 「しよや」, яке стандартною японською мовою пишеться, як 「でしょう」 і використовується для твердження чогось, з чим погодиться співрозмовник. Саме цю граматику буде складно стилістично забарвити, щоб вона підходила під діалог героїв. Проте щоб ця репліка звучала колоритніше, можна забарвити її словом “хата”, яке часто вживають люди з маленьких містечок. Тоді українською цю репліку можна перекласти наступним чином: “В хаті тепло, хіба ні?”.

Розглянемо ще наступну сцену, де Мінамі і Цубаса сіли дивитися телевізор і дівчина запропонувала випити 「ソフトカツゲン」 (унікальний молочний напій, якій продається тільки на Хоккайдо). Мінамі дає йому упаковку зі словами: 「うちちゃんこい時からカツゲン大好きなんだよ」. В цій репліці можна помітити поширене в багатьох діалектах слово 「うち」, що означає “я” і в стандартній японській мові пишеться, як 「私」. Також звернемо увагу на діалектне слово 「ちゃんこい」, яке стандартною мовою пишеться, як 「小さい」 і перекладається, як “маленький”. В даному контексті це слово відноситься до часу, коли героїня була маленькою дитиною. Також в цій репліці використовується емоційне підсилення в кінці. [36] Враховуючи це, можна запропонувати наступний варіант перекладу: “Я обожнювала кацуген, ще коли під стіл пішки ходила!”. Щоб підкреслити особливості мовлення з оригіналу, ми використали вираз “коли під стіл пішки ходила”, яким в нашому суспільстві часто описують маленьких дітей. Така стилістично забарвлена розмовна заміна

додає більше гумору, який підходить під жанр сюжету і відповідає образу героїні, враховуючи, що вона дуже часто жартує над головним героєм. [додаток 12]

Також подивимося на ще одну цікаву сцену з точки зору перекладу і динаміки сюжету. В одній з глав Мінамі сказала, що у неї закінчилася косметика, тому їй потрібно сходити в магазин за нею. На що Цубаса їй відповідає: 「したっけ放課後に買いに行けば」. В цій репліці ми знову бачимо діалектне слово 「したっけ」, яке в стандартній японській мові відповідає 「そしたら」 і перекладається, як “тоді” або “отже”. Але тут це слово вживає вже не Мінамі, а головний герой, і це несе особливий сенс для розуміння твору. [34] [додаток 13]

Ми бачимо, як за допомогою діалекту автор показує читачам, як хлопець потихеньку звикає до Хоккайдо і його жителів. Навіть одне сказане слово з місцевою мовною особливістю допомагає краще відчутти нові повороти сюжету і те, як для героя новий дім стає важливішим, як він починає приймати Хоккайдо зі всіма перевагами та недоліками.

Разом з читачем дивується і Мінамі, у відповідь на репліку Цубаси вона каже: 「今「したっけ」ってゆった!!!!翼が方言使った!」. На емоціях дівчина дивується, що її новий друг вперше використав діалект. До того ж саме це діалектне слово дівчина вживає в манзі частіше всього, тому можна припустити, що вона особливо зворушена цим.

При перекладі необхідно врахувати аспекти, наведені вище. Для наведеної ситуації можна використати метод стилістичної заміни на розмовний жартівливий або сленговий еквівалент, через те що доволі важко підібрати відповідник серед українських діалектів. До того ж обраний метод буде гарно пасувати стилю мовлення персонажів, як і в минулих прикладах.

Репліку Цубаси можна перекласти наступним чином: “Ну то шо, метнемося в магазин після школи?” Саме діалектне слово можна замінити на розмовне “ну то шо”, а також додати молодіжне сленгове слово “метнемося” замість “сходимо”, щоб краще виділити цю репліку в главі, бо на ній акцентується увага.

Репліку Мінамі, яку вона каже у відповідь на слова головного героя, можна також адаптувати під ситуацію і для перекладу ми пропонуємо наступний варіант: “Що ти зараз сказав? Ну то що? Метнемося?”. Слово “діалект” при перекладі було опущено, щоб краще відповідати обраному методу заміни еквівалентів. Цей варіант підходить для наведеної сцени в манзі, тому що Цубаса до цього використовує в ході розвитку сюжету переважно ввічливий стиль спілкування, а в мові Мінамі присутньо багато сленгу. Через це вживання сленгу Цубасою приводить читача в здивування, тому головна мета впливу цієї сцени на аудиторію збережена і динаміка також не втрачена. [додаток 13]

У підсумку можна сказати, що наведеній манзі є багато цікавих прикладів діалекту Хоккайдо, який краще допомагає зануритися в історію і відчувати себе ближче до героїв. Завдяки особливому мовленню персонажів, читач краще розуміє атмосферу сюжету і регіону, де відбуваються події. Враховуючи образи героїв і сюжету, при перекладі можна використовувати різні трансформації, щоб краще передати дух історії для українського читача. В більшості реплік краще підходить стилістично забарвлена розмовна лексика, але в деяких сценах більш доречно буде використати заміну на український діалект, особливо в моментах, де акцентується увага на регіональних особливостях в мовленні героїв.

2.5 Відтворення діалекту Окінава в манзі

Перейдемо до наступного діалекту, детально розглянемо діалект острова Окінава. Його також називають 「うちなーぐち」, тобто учінагучі або окінавська мова.

Цей діалект являє собою унікальну культурну та лінгвістичну спадщину. Він також є частиною окремої мовної групи, яку багато лінгвістів визнають мовами Рюкю. Цей діалект має багато відмінностей зі стандартною японською мовою, тому для жителів материка він буде місцями абсолютно незрозумілим. [28]

Учінагучі втілює історичні, соціальні та політичні наративи народу Рюкю, чие незалежне королівство було анексовано Японією в 19 столітті. Після проведення політики асиміляції Японії, особливо під час Другої світової війни, учінагучі зазнала значного занепаду. Її використання в школах не заохочувалося

або навіть каралося, і з часом молодші покоління вирости, намагаючись розмовляти лише стандартною мовою. [29] Зараз ЮНЕСКО вважає мову учінагучі такою, що знаходиться під загрозою зникнення, а вільно розмовляють нею переважно люди похилого віку. [22]

Незважаючи на це, зростає рух за відродження учінагучі через освіту, медіа та культурні програми. Цей діалект все частіше використовується, прагнучи повернути його молодшій аудиторії. В останні роки зусилля поширилися на цифрові платформи та художні медіа, включаючи мангу та аніме, де персонажі, що говорять учінагучі, додають видимості окінавській ідентичності.

Для того, щоб розглянути конкретні приклади використання діалекту, візьмемо мангу 「沖繩で好きになった子が方言すぎてツラすぎる」, автором якої є Егумі Сора. Українською назву можна перекласти наступним варіантом: “Я закохався у дівчину на Окінаві, але через її сильний діалект я геть її не розумію”. Вже судячи з назви ми розуміємо, що діалект грає велику роль в сюжеті і навколо нього будуватимуться важливі сцени в цій історії.

Ця манга є унікальною в своєму стилі оповідання, а також стає справжнім викликом для перекладача. Справа не тільки в самому діалекті Окінави, який дуже відрізняється від стандартної японської мови і має зовсім не схожі з нею слова. Складнощі при перекладі також може викликати особлива подача діалекту читачу, але перед цим важливо познайомитися з сюжетом та персонажами, щоб краще провести дослідження.

Сюжет розгортається навколо Накамури Теруакі, хлопця з Токіо, який перевівся в школу на Окінаві і, зустрівши свою нову однокласницю Кіян Хіну, одразу закохався в неї. Однак в їх комунікації стається проблема, оскільки дівчина здебільшого використовує окінавський діалект, і хлопець зовсім не розуміє, що вона каже. Але на допомогу йому приходить інша однокласниця, Хіга Кана, яка слугує “перекладачем” з окінавського діалекту на стандартну японську мову. Теруакі ще не знає, що Кана закохана в нього і переклад це привід, щоб зблизитися з ним. З цими дівчатами та їхніми друзями Теруакі стає більш відкритим та дізнається багато нового про унікальну культуру і жителів Окінави. [23]

Розглянемо варіанти вживання діалектів персонажами та складнощі перекладу цих моментів в сюжеті. Найпоширенішими є сцени, де Хіна каже щось на дуже сильному діалекті, а Кана повторює ту саму репліку для Теруакі стандартною японською, щоб він зрозумів про що каже їх однокласниця. Враховуючи, що репліки в таких випадках повністю дублюються, можна залишати те, що каже Хіна оригінальною мовою, а трансформовані Каною слова вже перекладати українською. В такому випадку читач відчує себе на місці головного героя, коли хлопець трохи розгублений і не розуміє, що каже дівчина, поки Кана не приходить на допомогу.

Ця унікальна побудова діалогів допоможе читачу краще зануритися в сюжет і стати ближчими до персонажів і атмосфери, що панує на Окінаві. Ще особливою перевагою в такому варіанті є те, що репліки мовою оригіналу краще передають колорит японської мови і автентичність місця, де розвиваються події. Замінити всі репліки українським діалектом майже неможливо, тому що діалект Окінави це майже інша мова, і українські мовні особливості не можуть повністю передати дух Окінави, а також буде важко знайти кількість мовних еквівалентів для такої кількості різноманітних слів, що вживає Хіна.

Перейдемо до ілюстрації конкретних прикладів. В одній зі сцен манги нам показують моменти шкільного життя героїв і те, як вони зазвичай комунікують. Так, наприклад, в класній кімнаті, коли герої готуються до занять, Хіна щось їсть і пропонує це Теруакі. Вона протягує смаколик і каже: 「くるざーたーかむんな?」, Кана це перекладає наступною реплікою: 「黒糖食べる?」. Українською ми можемо це перекласти, як “будеш коричневий цукор?”. Щоб краще зрозуміти цю репліку, розберемо наведені в ній слова. 「くるざーたー」 означає коричневий цукор, на Окінаві він продається в упаковках, як цукерки. А діалектне слово 「かむん」 означає “їсти”.

На наступній картинці під час уроку фізкультури Хіна дивиться на Теруакі і каже: 「すぱりよー」, що стандартною японською Кана перекладає, як 「頑張つて」, і українською цей вираз означає “зроби все можливе”. Також цей вираз на Окінаві можуть казати, як 「ちぱりよー」. [27]

В наступному фреймі показують, як герої прощаються після школи. Хіна каже: 「あちゃーやー」, Кана це “перекладає”, як 「また明日ね」, що українською означає “до завтра”. Але відмітимо, що вираз 「あちゃーやー」 використовується, як універсальне прощання, не тільки “до завтра”.

Далі ми бачимо окремі вирази з діалогу друзів, як приклади їх комунікації зі складнощами розуміння діалекту. Хіна каже: 「じゅんにな?!」, Кана це перекладає: 「本当に?!」, українською цей вираз перекладається, як “справді?!”. Потім Хіна каже: 「いちゅんどー」, що Кана перекладає: 「いくよー」, а українською ми можемо це перекласти, як “я їду”. Слово 「いちゅん」 на діалекті Окінави означає “іти” або “їхати”.

Також в цьому уривку Хіна вживає вираз: 「おぎじゃびよい」, він вживається при сильному здивуванні або коли щось іде не так і людина опиняється в неприємній ситуації. Кана цей вираз перекладає запозиченим з англійської мови 「オーマイゴッド」. Українською мовою це буквально можна перекласти, як “Боже мій”. [додаток 14]

Додамо ще один приклад подібних діалогів між персонажами. В одній з глав Теруакі, Хіна і Кана гуляють островом і несподівано чують дитячий плач. Хіна в цей момент каже: 「ぬーそーがーひーわらばーぐれあなちよーんなー?」. Кана це перекладає: 「子供が泣いてるのー?」, що українською можна перекласти, як “Що відбувається? Там дитина плаче?”. Ми можемо додати питання до репліки Кани, тому що вона опустила частину слів Хіни, а саме 「ぬーそーがーひー」, яке з діалекту перекладається, як “що відбувається?”. Так переклад залишиться більш точним. [додаток 15]

В цій манзі також є додаткові пояснення деяких культурних і мовних особливостей, що допомагає читачу краще зрозуміти персонажів і глибше зануритися в сюжет. Ці пояснення роблять в окремих фреймах, також для них намалювали окремого персонажа, який має вигляд міфічної тварини “шіса”, що популярна на Окінаві.

Наведемо приклад вживання додаткових пояснень. В одні з глав манги Теруакі гучно кричить ім'я Кани, щоб вона його помітила серед натовпу людей. Він каже: 「かなさーん」, підвищуючи інтонацію на останньому складі. Українською ми можемо це перекласти “Кана-са-н”. Хлопець намагався лише покликати подругу, але не врахував, що цей вираз на діалекті означає “я тебе люблю”, і був дуже здивований милими поглядами бабусь і дідусів, що проходили поруч і почервонівшою Каною.

Біля реплік Теруакі додатково в дужках написали значення цього слова на діалекті, і що чують жителів Окінави, коли хлопець розтягує звуки в імені подруги, для них це - “я тебе люблю”. Завдяки цим деталям читач може відчутти емоції Кани і здогадатися чому вона так засоромилася. Дівчина у відповідь просить звати її, як “Ка-на-” в такому випадку, тобто просто звати її по імені, розтягуючи обидва склади. [додаток 16]

Для кращого розуміння цієї ситуації зробили вставку з поясненнями персонажа Шіси, і тут додали те, що на Окінаві часто розтягують імена, що містять в собі два склади. Завдяки цьому ситуація стає повністю зрозумілою для читача, який до цього моменту не знав про таку мовну особливість і для якого ця сцена здалася б не до кінця логічною.

Також наведемо в приклад комедійну сцену, де Кана неправильно переклала слова Хіни, для таких моментів треба застосовувати додаткові перекладацькі трансформації.

В цій главі друзі пішли поплавати на море, і на пляжі Хіна каже: 「海んかいーるとむちやむちやしてしかんちゅもいるさー」. Теруакі розгубився, бо майже нічого не зрозумів, і Кана для нього перекладає: 「海に入ったらむちやむちや嫌がある人もいるよー」. Репліку Хіни ми можемо залишити в оригіналі, а репліку Кани перекласти українською: “Є також люди, які не люблять відчуття муча муча, коли вони заходять в море”. [додаток 17]

Тобто ми бачимо, що Кана перекладає всі діалектні слова, окрім виділеного. Теруакі перепитує значення цього слова, і Кана, будучи розгубленою, розуміє, що це теж діалект. Інші друзі головних героїв також

думали, що це частина стандартної японської мови, а не діалекту. В цьому полягає комедійний ефект цієї сцени, тому при перекладі ми можемо зробити транслітерацію, щоб читач в точності відчув це непорозуміння між персонажами. Також в кінці глави нам знову роблять додаткову вставку, де Шіса розповідає про те, що деякі жителі Окінави не знають, що відноситься до діалекту, а що ні.

Також розглянемо приклад ситуації, де Хіна вживає діалектні слова, а Кани поруч немає. Є багато сцен, де Хіна намагається говорити стандартною японською, щоб порозумітися з Теруакі, але все одно діалектні слова присутні в її репліках. Здебільшого ці діалектні слова підписують в скобках стандартною японською для читача. Подібні репліки можна перекладати з українським діалектом, цей метод краще підійде для атмосфери твору і характеру персонажа Хіни, яка обожнює культуру свого регіону і відчуває єдність з нею.

Так, наприклад, в главі, де Теруакі і Хіна знайшли хлопчика, який загубив дорослих на прогулянці, Хіна говорить цій дитині: 「しわさんけすぐ会えるさー」. Слово 「しわさんけ」 для читача підписують стандартною мовою, як 「心配しないで」, українською воно означає “не хвилюйся”. При перекладі ми можемо використати гуцульський діалект, щоб передати мовні особливості оригіналу. Тоді репліка Хіни буде виглядати наступним чином: “Не з’їдайся, ви скоро зустрінетесь”. Була використана гуцульська говірка “з’їдатися”, яка означає “переживати” або “хвилюватися”. [3]

Далі Хіна каже дитині: 「おばあがいちよーたんどー」. Слово 「いちよーたんど」 для читача підписують стандартною мовою, як 「言ってたよー」, українською воно означає “говорила”. Використовуючи гуцульський діалект, ми можемо перекласти репліку Хіни так: “Моя бабуся колись зговорювала”. При трансформації на українську мову ми використали елемент додавання, а діалектне слово в оригіналі замінили на “зговорити”, яке означає “сказати”. [5] До минулої репліки Хіна ще додає: 「サヨナラって言葉にぴったし当てはまるうちなーぐちはねーらん」. Слово 「ねーらん」 для читача підписують стандартною мовою, як 「ないよー」, і це є показником заперечної форми. При перекладі ми можемо замінити діалектом слово, яке будемо використовувати з

цією заперечною формою, таким чином ми використаємо метод транспозиції [Ахмедова 2020, с. 5]. Тоді українською репліка Хіни буде виглядати наступним чином: “Слово “бувай” зовсім не єлоси діалекту Окінави”. Тут використовується гуцульський діалект “не єлоси”, який означає “не пасує” або “не личить”. Подібні репліки при перекладі пасуватимуть головній героїні і динаміці історії. [5] [додаток 18]

Ми бачимо, що ця манга є унікальною, в ній цікава побудова діалогів між персонажами, а також присутня велика кількість культурних та мовних особливостей з додатковими поясненнями, які гармонюють з основним сюжетом завдяки великій увазі автора до деталей. [38]

Ця манга привертає до себе увагу молодій аудиторії своєю незвичайністю і нетиповим гумором навколо діалекту. Саме завдяки таким роботам все більше людей звертає увагу на культурні особливості різноманітних регіонів Японії.

Висновок до 2 розділу

Японські діалекти відіграють важливу роль у манзі, пропонуючи більше, ніж просто регіональні відмінності в мовленні. Вони слугують наративними інструментами, що допомагають розвиватися сюжету, формувати особистість персонажа, виражати соціальні стосунки та встановлювати відчуття наближення до місця подій.

Діалект може визначити когось як чужинця, показати поступову інтеграцію героя в нове середовище або відобразити походження та виховання персонажа так, як це не може зробити стандартна японська мова, завдяки цьому не збавляється основна динаміка сюжету і це додає глибини атмосфері твору.

Через тонкі зміни у мовленнєвих моделях автори можуть передавати складний розвиток персонажів без прямого пояснення, дозволяючи читачам відчувати зміни, а не чути про них розповіді. Щоб зберегти ці особливості в українській мові, ми використовували або стилістично-забарвлену лексику, або український діалект, переважно гуцульський, який особливо підкреслює контраст з літературною українською мовою.

Також важливо уточнити, що жодна за наведених манг ще не перекладена офіційно українською, але популярність цих робіт все більше поширюється у світі, особливо зі збільшенням цікавості людей японською культурою.

Так, наприклад, манги з найбільшою кількістю діалекту 「沖縄で好きになった子が方言すぎてツラすぎる」 та 「道産子ギャルはなまらめんこい」

нещодавно отримали свої аніме-адаптації, що безумовно привернуло увагу ще більшої аудиторії, в тому числі і української. Враховуючи, що аніме екранізує мангу не повністю, то більшість прихильників захоче звернутися до першоджерела, щоб дізнатися повну історію сюжету. Таким чином дослідження перекладу діалектів в подібних роботах є особливо цінним, враховуючи обмежену доступність цих текстів для українських читачів на момент написання цього дослідження.

ВИСНОВКИ

Ця робота мала на меті дослідити феномен японських діалектів як з теоретичної, так і з практичної точки зору, а також продемонструвати їхню роль та значення в сучасній манзі.

Дослідження було розділено на дві частини. Перша частина була теоретичною та забезпечила необхідну основу для розуміння діалектів в японській мові. Були запропоновані чіткі визначення ключових лінгвістичних термінів, окреслені особливості особливості, що відрізняють діалекти від стандартної мови, та представлена загальна класифікація японських діалектів, висвітлюючи культурні та регіональні фактори, які їх формують. Особлива увага була приділена фонетичним, граматичним та лексичним особливостям, що відрізняються між регіонами, показуючи, як мова відображає ідентичність, соціальну приналежність та місцевий характер.

Друга частина роботи була зосереджена на практичному аналізі, де були взяті реальні приклади використання діалектів з японської манги. Ці приклади були не лише ідентифіковані та проаналізовані лінгвістично, але й перекладені українською мовою з акцентом на збереження динаміки сюжету, соціальних нюансів та оригінальності індивідуального мовлення персонажів.

В цій роботі були наведені приклади перекладу діалектів у відомих мангах. Наразі в Україні поширюється тенденція перекладу популярних манг, але є ще частина цікавих робіт, які поки не отримали свого офіційного перекладу, а в аматорських перекладах дуже часто діалект ігнорується і нейтралізується.

Перекладаючи японські діалекти українською, використовуючи місцеві діалекти, сленг, розмовну мову тощо, ми маємо можливість передати тон оповідання та більше автентично відобразити унікальний голос кожного персонажа.

Це дослідження підкреслює ширше значення перекладу як культурного посередництва - не просто перетворення слів з однієї мови на іншу, а передачі значення та соціального контексту. У часи, коли українська культура прагне розширити свою присутність в медіа, розробка точних та виразних перекладів

манги є кроком до багатшого культурного діалогу та глибшого глобального розуміння.

Завдяки поєднанню теорії та практики дослідження показало, що діалекти - це не просто лінгвістичні особливості, а й значущі інструменти вираження, які формують сюжет, гумор, емоційний тон та розвиток персонажів у манзі. Більше того, воно підкреслює важливість високоякісного перекладу, який виходить за рамки буквального значення, щоб передати стиль, контекст і культурну глибини.

Ця робота слугує як лінгвістичним дослідженням, так і внеском у зростаючу галузь перекладу манги українською мовою, з надією сприяти більшому розумінню складності та краси японських діалектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахмедова Е. Д. Стратегії і методи англо-українського перекладу засобів мовного втілення еталонів художніх порівнянь. Харків, 2020, 14 с.
2. Гавука П. Д. Тлумачний словник гуцульських говірок. Косів: Писаний Камінь, 2017, 296 с
3. Грещук В. Дослідження гуцульських говірок у Львівському університеті міжвоєнного періоду. Івано-Франківськ, 5 с
4. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови. Київ, 1955, 314 с.
5. Закревська Я. Гуцульські говірки: Короткий словник. Львів: Інститут українознавства НАНУ, 1997, 232 с.
6. About: Nakata dialect [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://dbpedia.org/page/Nakata_dialect
7. Accents and Regional Dialects in Manga Translation [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://myanimelist.net/featured/2208/Accents_and_Regional_Dialects_in_Manga_Translation
8. Guide to Japanese Dialects: Western, Eastern & Kyushu Regions [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://cotoacademy.com/guide-to-japanese-dialects-western-eastern-kyushu-regions/>
9. IGARASHI, Yuko. Standardization and Japanese People's Perception Toward Languages. College of International Relations, Ritsumeikan University, 2018, 18 с.
10. Representation of Japanese dialects in manga [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://hanscoppens.net/workingwithpopularculture/the_magazine/manga_ocr/representation_dialects/
11. Takuichiro ONISHI. Dialect Research at the National Institute for the Japanese Language. National Institute for Japanese Language, 9 с.
12. 「共通語」と「標準語」はどのように違うのですか [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://kotobaken.jp/qa/yokuaru/qa-138/>

13. 日本の方言は何種類ある？ [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://koubo.jp/article/9411#google_vignette
14. 「方言」で生まれる誤解集！種類や意味を解説 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://thegate12.com/jp/article/381>
15. 東北弁はどのような方言？特徴や標準語との違いを例文つきで解説 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://we-xpats.com/ja/guide/as/jp/detail/10631/>
16. 方言となまり、共通語 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://www.jtua.or.jp/education/column/skillup/201602_01/
17. 方言 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://f.osaka-kyoiku.ac.jp/tennoji-j/wp-content/uploads/sites/4/2020/08/2003_28_31-36_hougen.pdf
18. 方言と方言研究 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <http://www.library.pref.iwate.jp/ex/oraho/oraho/hougen01.html#page-top>
19. 日本語には方言がいくつありますか [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://kotobaken.jp/qa/yokuaru/qa-139/>
20. 「ぶち」「ぶり」「ばり」 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://www.d-s-style.com/hiroshima/blog/12378/>
21. 日本語の方言16種類を解説！各方言の特徴や「訛り」との違いは？ [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://japanese-bank.com/nihongo-how-to-teach/japanese-dialect/>
22. アニメ「沖ツラ」と学ぶ「うちなーぐち」の魅力とは？ [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: https://animesukisuki.hateblo.jp/entry/okitura_1
23. 空えぐみ作 漫画『沖縄で好きになった子が方言すぎてツラすぎる』 [електронний ресурс] - режим доступу до джерела: <https://www.otv.co.jp/okitive/article/65477/>

24. 日本の方言の種類とは？いろいろな方言がある理由も解説 [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://we-xpats.com/ja/guide/as/jp/detail/6529/>
25. 方言×漫画特集オススメ 5 選！ [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://mangapedia.com/gd/eug0gvxwh>
26. 北海道の方言 [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://www.jalan.net/news/article/460829/>
27. 覚えておきたいうちな一ぐち（沖縄方言） [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://www.orionbeer.co.jp/story/okinawa-dialect-3/>
28. 「しまくとぅば」と「うちな一ぐち」の違い [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://www.info.city.naha.okinawa.jp/bunka/y000304.html>
29. うちな一ぐち（沖縄の方言） [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://www.tabirai.net/s/sightseeing/okinawa/info/useful/dialect.aspx>
30. 広島弁の一覧&例文まとめ [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://myhome-style.com/column/area/240411388772/>
31. 県外にウケる博多弁 [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://blog.ncbank.co.jp/posts/546/>
32. 岩手方言の区画 [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <http://www.library.pref.iwate.jp/ex/oraho/oraho/iwate01.html>
33. 先島方言 [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://kotobank.jp/word/先島方言-1323728>
34. かわいい！北海道の方言を紹介！ [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: https://www.tabikobo.com/tabipocket/japan/hokkaido/article53164.html?utm_source=tabipocket&utm_medium=referral&utm_source=tabipocket&utm_medium=referral
35. 北海道の方言 [електронний ресурс] - режим доступа до джерела: <https://hokkaidolikers.com/archives/46512>

36. 北海道民が教えるリアルな北海道弁 [электронный ресурс] - режим доступа до джерела:

https://prezo.jp/column/2474?srsltid=AfmBOop_2Z6FJL8_vzzXbdRS_sRnUVI7wZdHfeRgzQMpYiqCGV8sKT2237. 沖縄の方言 [электронный ресурс] - режим

доступу до джерела: <https://ryukyushimpo.jp/news/entry-1167081.html>

38. 漫画のために沖縄へ移住！ [электронный ресурс] - режим доступа до

джерела: <https://www.walkerplus.com/special/fandomplus/article/1071561/>

39. 東北方言 [электронный ресурс] - режим доступа до джерела:

<https://kotobaken.jp/qa/yokuaru/qa-148/>

40. ことばの地域差—方言は今— [электронный ресурс] - режим доступа до

джерела: [https://www2.ninjal.ac.jp/past-](https://www2.ninjal.ac.jp/past-publications/publication/catalogue/shin_kotoba_series/11_19/pages/kotoba16q01/index.html)

[publications/publication/catalogue/shin_kotoba_series/11_19/pages/kotoba16q01/index.html](https://www2.ninjal.ac.jp/past-publications/publication/catalogue/shin_kotoba_series/11_19/pages/kotoba16q01/index.html)

41. Jisho.org: Japanese Dictionary

ДОДАТКИ

1.

2.

3.

4.

5.

9.

10.

11.

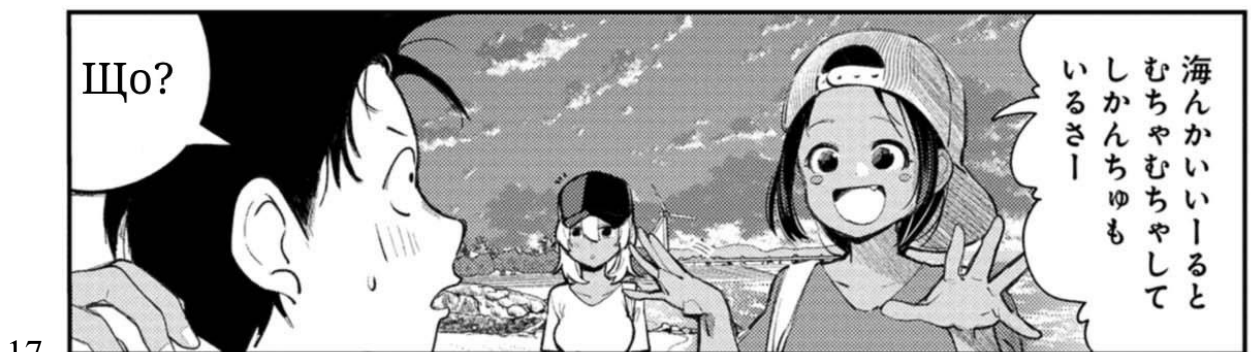

沖縄で2文字の名前をよぶ時はのばすさー
(例)かな
かーなー

На Окінаві імена з двома складами розтягують
(Приклад) Кана
→ Ка-на-

18.

